

I Inleiding op het Nieuwe Testament

Zie ook: www.corvanderleest.nl, m.n. de rubriek Publicaties, no.11: 'Hoofdlijnen van de Bijbel'

1 Tegenstelling tussen Oude Testament en Nieuwe Testament?

1.1 Vaak worden het Oude en Nieuwe Testament tegenover elkaar geplaatst:

- a - Het OT is gericht op de aarde en op uiterlijke zaken.
 - Vandaar Gods opdracht de aarde te beheren en zijn beloften over een goed leven in het beloofde land (bijv. Exodus 20:12) en de instelling van de besnijdenis.
- b - Het NT is gericht op de hemel en op het innerlijk.
 - Vandaar Gods opdracht het Evangelie uit te dragen en zijn beloften over het eeuwige leven en de instelling van de doop, die hoort samen te gaan met geloof.

1.2 Er bestaat een eenheid tussen het Oude en Nieuwe Testament:

- a - Ook in het OT wordt verder gekeken dan het aardse leven, Psalm 73:23-24; Pred.12:7.
 - De besnijdenis van het hart wordt als onmisbaar gezien, Deut.10:16; 30:6.
- b - Het NT hoeft niet te herhalen wat in het OT duidelijk gezegd is.
 - Ook in het NT is aandacht voor de aarde (zie in Jezus' gelijkenissen de vele voorbeelden uit de natuur en zie de elementen water, brood en wijn in de sacramenten).

Opdracht-1: Vaak wordt het leven van een christen gezien als een pelgrimsreis naar de eeuwigheid.

- a Wat valt daar tegen te zeggen?
- b Wat valt daar voor te zeggen?

2 Palestina in de tijd van het Nieuwe Testament

2.1 Vooraf: geboortjaar van Jezus

Jezus is plm. 4-6 vóór Christus geboren (dit rare jaartal is gevolg van een fout in onze jaartelling). Uit de Encarta Encyclopedie: De christelijke jaartelling werd plm. 525 uitgewerkt door de pauselijke chronoloog Dionysius Exiguus, maar werd pas eeuwen later definitief ingevoerd. Doordat men in die tijd het getal nul nog niet kende (dit getal werd omstreeks 600 geïntroduceerd door de Voor-Indiërs), liet Dionysius onze jaartelling beginnen op 1 januari van het jaar 1. Vóór het jaar 1 kwam dus direct het jaar -1.

2.2 Palestina politiek

In 63 vóór Christus veroverde Pompejus Palestina voor de Romeinen. Dit gebied heeft verschillende soorten bestuurders gekend die namens de keizer in Rome optraden:

- a Van 37-4 vóór Christus was Herodes (de Grote) koning over het hele gebied (Dekapolis viel er buiten).
 - Zoon van een Idumeeër (Edomiet) en een Nabatiese en trouwde met Mariamne, afstammeling van de Makka-beeën, die hij later vermoordde; hij bouwde Caesarea.
 - Hij heeft de tempel vernieuwd, maar was toch gehaat door zijn niet-joodse afkomst, z'n wreedheid en z'n hellenistische cultuurpolitiek (hij bouwde in Jeruzalem een renbaan, theater en amfiteater); hij gaf opdracht tot de kindermoord in Betlehem (Mat.2:1-18).
- b Na Herodes' dood werd z'n gebied verdeeld:
 - Over Judea en Samaria werd Herodes' zoon Archelaüs koning, met als residentie Caesarea (Mat.2:22); na tien jaar werd hij vervangen door een prefect (NBG: stadhouder); toen Jezus optrad was dat Pontius Pilatus.
 - Over Galilea en Perea (= Overjordanse) werd Herodes' zoon Herodes (Antipas) koning, met als residentie het door hem gebouwde Tiberias; in Machaerus liet hij Johannes de Doper onthoofden (vergelijk Luc.23:5-12).
 - Over Gaulanitis: (Herodes) Filippus (Luc.3:1).
- c Rond 40 na Christus werd Palestina weer enkele jaren als één geheel bestuurd door een kleinzoon van Herodes: Herodes (Agrippa); hij liet de apostel Jakobus onthoofden en Petrus gevangen zetten (Hand.12).

Opdracht-2: In het NT worden telkens bestuurders met naam en toenaam genoemd. Welke betekenis heeft dat voor ons geloof in Christus?

2.3 Palestina godsdienstig

- a De voornaamste Joodse instantie in die tijd was de hoge raad (het sanhedrin) onder leiding van dé hogepriester, in Jezus' tijd afwisselend Annas en diens schoonzoon Kajafas.
 - Deze raad had van Rome de bevoegdheid tot rechtspraak over godsdienstige zaken.
 - De raad bestond uit 70 leden, met als groepen:
 - + De (ex)hogepriesters (NBG: overpriesters): leden van de voornaamste priesterfamilies.
 - + De oudsten: leden van de voorname burgerlijke families.
 - + De schriftgeleerden (met als aanspreektitel: rabbi/meester).

- b Er waren twee richtingen in het sanhedrin: de farizeeën (vooral onder de schriftgeleerden) en de sadduceeën (de meeste hogepriesters).
- 1 Kenmerken van de farizeeën (alleen zij hebben de verwoesting van de tempel in 70 overleefd):
 - Ze waren de geestelijke leiders van het volk en zagen toe op de synagoges.
 - Ze waren erg gespist op trouw aan de wet en de overlevering (de uitleg van de wet) en meende daardoor het eeuwige leven te kunnen verdienen.
 - Ze erkenden het bestaan van goede en boze geesten en het weer opstaan van de doden.
 - 2 Kenmerken van de sadduceeën:
 - Ze stonden open tegenover de Griekse beschaving, waren tolerant tegenover de Romeinen en richtten zich sterk op de tempel.
 - Ze accepteerden alleen de vijf boeken van Mozes voluit en wezen de overlevering af als nieuwigheid.
 - Ze ontkenden het bestaan van geesten en het weer opstaan van de doden.
 - 3 Daarnaast bestonden de essenen:
 - Zij wezen tempelcultus af, want ze vonden dat die te weinig recht deed aan vereiste reinheid; rituele wassingen en ascese vonden zij belangrijk.
 - Ze leefden geïsoleerd in de woestijn, ten westen van de Dode Zee (o.a. in Qumran?).

3 De Evangelieën

3.1 Betekenis van het woord:

- a Blijde boodschap, of: groot nieuws, over Jezus Christus.
- b Beschrijving van de blijde boodschap, en dus van Christus' woorden en daden in Palestina.
 - Deze vier: het Evangelie naar (de beschrijving van): Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes.
 - Christus' werk is namelijk zo veelomvattend dat dit vanuit verschillende gezichtspunten moest worden beschreven.

3.2 Nader informatie over de vier schrijvers:

- a - Matteüs of Levi was oorspronkelijk tollenaar maar werd één van Jezus' twaalf apostelen.
 - Hij schreef zijn Evangelie allereerst voor de Joden, om hen te overtuigen dat Jezus de beloofde Messias is (vandaar dat hij vaak naar het OT verwijst); het boek bevat vijf lange toespraken, Mat.5-7; 10:1-11:1; 13:1-53; 18:1-19:1; 24:1-26:15.
- b - (Johannes) Marcus was reisgenoot van Paulus maar verbleef later bij Petrus in Rome.
 - Hij beschreef Jezus als de machtige Zoon van God, die wonderen doet, eerst in Galilea en dan in Judea en Jeruzalem; er zit tempo in zijn weergave.
- c - Lucas was een niet-Joodse arts en reisgenoot van Paulus; hij schreef ook: Handelingen.
 - Hij schreef voor de hooggeplaatste Romein Theofilus en dus voor de heidenen; het boek begint en eindigt in de tempel (1:5-23 en 24:52-53).
- d - Johannes was een neef van Jezus; hij schreef ook drie brieven en het boek Openbaring.
 - Hij benadrukt het God-zijn van Jezus en daarmee het unieke van Hem, zie de 8 'Ik ben-woorden': brood, licht, deur, herder, opstanding/leven, weg/waarheid/leven, wijnstok.

- Opdracht-3:**
- a Welke vrouwen worden in Matteüs 1:3-6 genoemd.
 - b Waarom zouden deze vrouwen worden genoemd?
 - c Het geslachtsregister in Matteüs 1:1-17 klopt grotendeels niet met dat van Lucas 3:23-38. Hoe zou dat kunnen?
 - d Matteüs' geslachtsregister begint met Abraham en Lucas eindigt met Adam. Welke boodschap willen Matteüs en Lucas daarmee doorgeven?

3.3 Dezelfde onderwerpen worden in de Evangelieën vaak verschillend verteld:

- a Elke evangelist heeft het materiaal over Jezus' woorden en daden anders geordend.
- b De evangelisten hebben Jezus' toespraken in een sámvatting weergegeven.
- c Jezus heeft bij eenzelfde gelegenheid uitspraken van Hem gevarieerd herhaald.
- d Jezus heeft dezelfde onderwerpen bij verschillende gelegenheden en in aanwezigheid van verschillende mensen besproken.
- e De verscheidenheid in de verhalen over de opstandingszondag hebben alles te maken met de chaos van de gebeurtenissen en reacties op die dag.
 - Voor de gelovigen is die verscheidenheid/chaos een extra bewijs dat de verhalen betrouwbaar zijn en dus dat het lege graf en de levendwording van Jezus feiten zijn.
 - Voor de ongelovigen is die verscheidenheid/chaos een bevestiging ervan dat de verhalen onbetrouwbaar zijn en dus dat het lege graf en de levendwording van Jezus twijfelachtig zijn (vergelijk de betekenis van de gelijkenissen, Matteüs 13:10-17).

- Opdracht-4:**
- a Er zijn bijbellezers die het lege graf en Jezus' levendwording ontkennen, want ze beschouwen die alleen als een symbolische aanduiding dat Jezus in ons hart leeft. Wat valt daarvan te zeggen?
 - b In Matteüs-Johannes komt 5x 'Jezus Christus' voor en 676x 'Jezus'; in Romeinen-Openbaring 86x 'Christus Jezus' en 116x '(de/onze Heer) Jezus Christus' = totaal: 202x, terwijl '(de/onze Heer) Jezus' plm. 70x voorkomt. Waarom zou 'Jezus' in Romeinen-Openbaring zo veel minder voorkomen?

II Jezus' geboorte en tempelbezoek

1 Jozef en Maria

- Opdracht-1:**
- a Toen de engel Gabriël Zacharias de geboorte aankondigde van diens zoon Johannes, de voorloper van Jezus, heeft hij Zacharias niet thuis maar in de tempel opgezocht. Zou je kunnen bedenken waarom dit zo is gebeurd?
 - b Als we letten op de leeftijd en omstandigheden van Johannes' ouders (Luc.1:7,36), lijkt z'n geboorte op Isaaks geboorte. Wat maken deze geboortes duidelijk over God?

1.1 De traditionele voorstelling

- a Toen Jozef merkte dat Maria – kennelijk door overspel - zwanger was, besloot hij z'n ontrouwe vrouw te verlaten; door de engel bijgepraat bleef hij toch voor Maria kiezen.
- b Omdat iedereen in opdracht van Augustus ingeschreven moest worden in de stad waar z'n geslacht vandaan kwam, trok Jozef, afstammeling van David, met Maria naar Betlehem.
- c Door de massale reispertijen als gevolg van de inschrijving was de plaatselijke herberg overvol, waarom Jozef met z'n gezin uitweek naar de stal van de herberg.
- d Als dieptepunt van z'n afdalen uit de hemel werd Jezus als baby in een doek gewikkeld en in een voederbak gelegd.

1.2 De feiten rond Jozef en Maria

- a Maria (familie van Elisabet [die van Aäron afstamde, Lucas 1:5,36] en vast ook uit de stam Levi) was uitgehuwelijkt aan Jozef, een afstammeling van David (NBG-1951 vertaalt dat ze was 'ondertrouwd'; in elk geval was ze officieel verbonden met Jozef).
- b Zij kreeg van de engel Gabriël te horen dat ze als maagd zwanger zou worden, door toedoen van Gods Geest, dus zonder inschakeling van een man; haar kind zou in de toekomst voor altijd koning zijn op de troon van David (Lucas 1:30-35).
- c - God heeft Jozef bij Jezus' verwekking dus uitgeschakeld want Hij wilde duidelijk maken dat er een nieuw begin moest komen in het koningshuis van David, en alleen Hij kon daarvoor zorgen. Jezus' komst voor ons was zo helemaal een geschenk van God.
(Deze bijzondere verwekking heeft dus niks te maken met het omzeilen van de erfzonde)
- Dit nieuwe begin was nodig omdat de geschiedenis van Davids koningshuis door de overtredingen van de koningen zelf was doodgelopen en omdat God trouw wilde bleef aan de belofte die Hij via de profeet Natan aan David had gedaan: 'Jou stel ik in het vooruitzicht dat je koningshuis eeuwig zal voortbestaan en je troon nooit zal wankelen (2 Samuël 7:16).
- e - Toen Maria zwanger bleek door de Geest (Matteüs 1:18) reageerde Jozef heel rechtschapen: nu de Geest beslag op Maria had gelegd, durfde hij het niet aan als haar man beslag op haar te leggen; daarom besloot hij voor de Geest opzij te gaan en Maria via een scheidbrief de ruimte te geven voor haar bijzondere taak.
- Hij kreeg toen in een droom van een engel de opdracht z'n schroom te overwinnen want hij had terdege een taak: hij moest het huwelijk met Maria verder voltrekken door haar bij zich in huis te nemen om haar zo hulp en bescherming te bieden; ook moest hij Maria's kind bij diens geboorte de al bekendgemaakte naam Jezus geven - dit om Jezus als zijn wettig kind te aanvaarden/adopter en Hem zo Davids beloofde zoon te laten zijn.

- Opdracht-2:**
- a Van gewone mensen geldt dat ze wórd verwerkt: hun verwekking overkomt hun. Van Jezus geldt dat hij zijn verwekking heeft gearrangeerd. Hoe kan dat?
 - b Maria's reactie op Gabriëls boodschap was: 'De Heer wil ik dienen; laat er met mij gebeuren wat u hebt gezegd' (Lucas 1:38). Maria wordt daarom wel aangeduid als 'de moeder van de gelovigen', zoals Abraham 'de vader van de gelovigen' heet (Romeinen 4:11-12). Wat valt van deze typering te zeggen (vergelijk Lucas 1:42,48b)?

2 Jozef en Maria in Betlehem

2.1 Jezus' geboorte

- a - Jezus is niet geboren in Jeruzalem, waar Davids huis tot bloei was gekomen, maar in Betlehem, waar Davids huis bescheiden was begonnen.
- Zo werd de profetie bewaarheid dat Betlehem zijn geboortestad zou zijn (Micha 5:1) en liet God extra uitkomen dat Hij een nieuw begin maakte in Davids huis (vergelijk Jesaja 11:1).
- b - Dat Maria, die in Nazaret woonde, met haar ongeboren kind en haar man Jozef in Betlehem is terechtgekomen, kwam door Augustus, keizer in Rome. Die had met het oog op de belastingheffing opgedragen iedereen te registreren. Omdat Jozef van David afstamde en zijn ouderlijk huis kennelijk in Betlehem was, was hij gedwongen met Maria naar Betlehem te gaan.
- De machtige Augustus ('de redder') was daardoor in Jezus' hand een instrument waardoor Jezus bereikte dat Gods bedoeling uitgevoerd werd en Hij in Betlehem werd geboren.
- c Jozef is met Maria vast naar z'n ouderlijk huis gegaan. Omdat er geen ruimte voor hen was in het woon/slaapgedeelte van het huis, weken ze uit naar het lagere stalgedeelte. Daar werd toen Jezus geboren, in een doek gewikkeld (zoals kinderen in die tijd altijd verzorgd werden) en in de voederbak aan de zijwand gelegd (een handige plaats voor een baby).

2.2 De herders

- Een engel berichtte die geboorte aan de mensen die toen in de buurt wakker waren en voor zijn bericht openstonden: herders die buiten hun schapen bewaakten.
- In z'n bericht aan hen benadrukte de engel dat de Messias (Grieks: de Christus) als de beloofde koninklijke redder voor hén was gekomen - wat opvallend was omdat zij zulke gewone en zelfs verachte mensen waren.
- Dat de Messias inderdaad voor hén was gekomen, konden ze afleiden uit het feit dat de omstandigheden van Jezus als baby net zo gewoon waren als die van hun baby's: Hij lag in een voederbak en was in een doek gewikkeld.

- Opdracht-3:**
- Voor welke soort mensen is Christus blijkbaar op aarde gekomen (vergelijk Matteüs 9:10-13 en 1Korintiërs 1:26-29) ?
 - De kern van het kerstfeest wordt door Paulus zo verwoord: 'U kent de liefde die onze Heer Jezus Christus heeft gegeven: hij was rijk, maar is omwille van u arm geworden opdat u door zijn armoede rijk zou worden.' (2Korintiërs 8:9) Wat wordt bedoeld met Christus' rijkdom en met zijn armoede? En wat is dankzij Christus onze rijkdom?

2.3 De magiërs

- Nadat de herders het kind Jezus hadden opgezocht in Betlehem, kwamen daar enkele wijzen (of beter: magiërs, tovenaars) uit het oosten (of beter: het land binnengekomen via de oostelijke route en dus via Jericho). (Een apocrief evangelie noemt er drie, Melchior, Baltasar en Kaspar).
- Zij wisten Jezus' geboorte doordat God op zó'n manier een ster had laten verschijnen dat die volgens hen moest slaan op de geboorte van een uitzonderlijke Joodse koning; mogelijk ook kenden ze Bileams profetie: 'Een ster komt op uit Jakob, een scepter uit Israël' (Numeri 24:17).
- De magiërs gingen naar Jeruzalem, de hoofdstad van Judea, omdat ze aannamen dat het Joodse prinsje daar te vinden was. God leidde hen niet rechtstreeks naar Betlehem maar liet hen via Jeruzalem reizen, want Hij wilde door hun bezoek aan de Joodse hoofdstad zijn volk en de leiders daarvan officieel op de hoogte brengen van Jezus' geboorte. Hij koos heidense magiërs uit: zij waren onverdachte boodschappers omdat zij geen enkel zakelijk of politiek belang hadden.
- De joodse kerkleiders waren niet blij maar raakten in verwarring: uit ongeloof, omdat de gang van zaken tegen hun verwachtingen indruiste; uit angst, omdat in deze situatie alles verwacht kon worden van de argwanende en wrede Herodes.
- De magiërs kwamen tenslotte toch in Betlehem, want geleerd door de Joodse schriftgeleerden wees Herodes hen op Betlehem als geboorteplaats van de beloofde koning. God liet de hun bekende ster voor hen uitgaan en boven het huis(!) stilstaan waar Jezus met zijn ouders verbleef.

- Opdracht 4:**
- Betekent Gods gebruik van hun omgaan met de sterrenwereld een goddelijke goedkeuring van het geloof aan astrologie, dus dat iemands levensloop valt af te leiden uit de sterrenwereld? (vergelijk Deuteronomium 4:19) Geef argumenten.
 - Wat was er bijzonder aan de verering van Jezus door deze magiërs/heidenen?

3 Jezus in de tempel

3.1 Jezus' eerste tempelbezoek

- Na hun terugkeer uit Egypte reisden Jozef en Maria met Jezus van Nazaret naar de tempel in Jeruzalem om voor Maria reinigingsoffers te brengen én om hun eerstgeboren zoon aan God aan te bieden en meteen weer vrij te kopen (de 'voorstelling in de tempel'):
 - Dit gebruik herinnerde eraan dat Israël het niet verdiende uit Egypte bevrijd te worden; dat ook Jezus dit gebruik onderging gaf aan dat Hij onze schulden op zich had genomen.
 - Doordat Jezus weer vrijgekocht werd kon Hij een betere dienst verrichten dan die van de gewone priesters uit Aärons geslacht: de dienst van priester zoals ook Melchisedek dat was.
- Tijdens dit tempelbezoek werd het kind Jezus als de Christus erkend door Simeon en Anna.

3.2 Jezus' tweede tempelbezoek

- Als 12-jarige werd Jezus meegenomen naar het pesachfeest in Jeruzalem. Na het vertrek van zijn ouders en streekgenoten bleef Hij alleen in Jeruzalem achter. Hij was aldoor in de tempel om naar de leraren daar te luisteren, hun vragen te stellen en te antwoorden (Lucas 2:46b-47).
- Toen zijn geschrokken ouders Hem gevonden hadden, hield Hij hen voor dat ze het hadden kunnen weten dat Hij in het huis van zijn Vader was, want:
 - Hij was Gods eigen Zoon en hoorde dus thuis in het huis van zijn Vader.
 - Voor zijn band met God had Hij het nodig in de tempel te zijn.
 - Hij moest Gods gebod royáál nakomen en daarom de volle zéven dagen van het feest blijven en niet alleen de gebruikelijke twee dagen.
- Deze gebeurtenis maakte duidelijk dat Jezus als 12-jarig kind al zicht had op het unieke van zijn persoon en taak. Tegelijk is waar dat er ondanks zijn goddelijke afkomst bij Hem sprake was van een normaal proces van volwassenwording (Lucas 2:40,52).

- Opdracht-5:**
- De voorvallen uit Lucas 2 (van Jezus' geboorte t/m zijn bezoek aan de tempel) zijn in kleine kring gebeurd. Hoe kon Lucas daarvan dan weten? (zie Lucas 2:19,51b; 1:3)
 - Wat voor betekenis, denk je, had het optreden van de herders, de magiërs, van Simeon en Anna en van de 12-jarige Jezus voor Jozef en Maria zelf?

III Jezus' optreden in Galilea en Judea

1 Jezus' doop en test

1.1 Jezus' doop

- a Net als vele tijdgenoten van Hem heeft ook Jezus zich door Johannes laten dopen.
 - Soms wordt dit als argument gebruikt dat ook wij, Jezus navolgend, als volwassene gedoopt moeten worden. Daarmee wordt het eigene van Jezus' doop genegeerd.
 - Dat Jezus zich liet dopen was een teken dat Hij onze schulden op zich wilde nemen en wilde afbetalen: 'Het is goed dat we op deze manier Gods gerechtigheid vervullen' (Matteüs 3:15).
- b Na zijn doop overkwamen Jezus twee gebeurtenissen:
 - God de Vader sprak Hem aan als zijn Zoon; daarmee gaf God aan dat Jezus vanaf dat moment als de Christus (= profeet, priester en koning) was aangesteld.
 - God de Heilige Geest daalde als een duif op Hem neer; daarmee gaf God aan dat Jezus vanaf dat moment geschikt was voor zijn taak als de Christus.

1.2 Jezus' test

- a Na zijn doop werd Jezus door de Geest naar de woestijn gevoerd; daar bleef Hij 40 dagen, zonder iets te eten, terwijl Hij door Satan op de proef werd gesteld.
- b Aan het einde van die 40 dagen probeerde Satan Jezus over te halen:
 - Dat Hij van stenen brood zou maken, om zo zijn honger te stillen.
 - Dat Hij van het tempeldak zou springen, om zich aan Gods bescherming toe te vertrouwen.
 - Dat Hij in aanbidding voor hem zou neerknielen, om van hem macht over alles te ontvangen.
- c Jezus wist Satan af te weren door zich te beroepen op Gods Woord (Lucas 4:4,8,12). Door deze beproevingen liet God uitkomen dat Jezus, anders dan Adam in het paradijs, opgewassen was tegen zijn komende taak - wat in Getsemane bevestigd is (vergelijk Lucas 4:13 en 22:53b).
- d Toen Jezus na zijn beproeving in de woestijn weer bij Johannes de Doper kwam, noemde die Hem 'het lam van God dat de zonde van de wereld wegneemt' (Johannes 1:29; daarbij kunnen we denken aan Jesaja 53:5-7 en Exodus 12:21-23).

- Opdracht-1:**
- a Jezus duidde Satan ergens aan als 'de heerser van deze wereld' (Johannes 12:31); geldt die typering nog altijd? (zie Matteüs 28:18 en Openbaring 12:7-10)
 - b Ook wij moeten strijden tegen de duivel (Efeziërs 6:12). Hoe worden wij dan door Satan aangevallen en hoe kunnen wij onszelf weerbaar maken? (verg. Ef.6:13-18).

2 Jezus' apostelen

2.1 De twaalf

- a Al gauw kreeg Jezus vele leerlingen (NBG: discipelen) achter zich aan, die hun beroep bleven uitoefenen maar telkens weer naar Hem togingen.
- b Na enige tijd stelde Jezus (na een nacht van gebed, Lucas 6:12) twaalf van hen aan als zijn bijzondere leerlingen die voortdurend met Hem mee zouden trekken, zonder nog hun oude beroep uit te oefenen.
 - Ze zouden als Jezus' getuigen optreden en dus doorgeven wat ze van Hem hadden gehoord en gezien (vergelijk Handelingen 1:21-26).
 - Ze heetten daarom apostelen (= afgevaardigden), want ze zouden namens Jezus optreden.
- c Jezus stelde juist twáálf aan om aan te sluiten bij het verleden:
 - Zoals de oudtestamentische fase van de kerk gebaseerd was op de 12 aartsvaders die tot 12 stammen zijn uitgegroeid,
 - zo is de nieuwtestamentische fase van de kerk gefundeerd op Jezus' 12 apostelen (Efeziërs 2:20; Openbaring 21:14).

2.2 De drie

- a Drie van de twaalf apostelen betrok Jezus soms extra nauw bij zijn werk: (Simon) Petrus en de gebroeders Jakobus en Johannes (Jezus' neven); dat gebeurde:
 - Toen Hij de 12-jarige gestorven dochter van Jäirus, de leider van de synagoge van Kafarnaüm, weer levend maakte.
 - Toen Hij op een berg in Galilea (de Tabor?) een ontmoeting had met Mozes en Elia.
 - Toen Hij in de nacht voor zijn dood aan het kruis zich in Getsemane smekend tot God richtte.
- b Bij deze gelegenheden nam Jezus alleen dat drietal met zich mee:
 - Enerzijds wilde Hij zoveel mogelijk voorkomen dat de genoemde gebeurtenissen meteen al overal bekend zouden worden.
 - Anderzijds wilde Hij bereiken dat de genoemde gebeurtenissen ná zijn vertrek wél bekendheid zouden krijgen.

- Opdracht-2:**
- a De apostelen zijn mensen uit een ver verleden. Toch zijn wij nog altijd van hun werk afhankelijk. In welk opzicht dan? (vergelijk Johannes 16:12-13; 1 Johannes 1:1-3).
 - b Jezus heeft zich op één lijn geplaatst met God (Joh.5:16-18; 10:30-33); ook noemt Hij zich 'het brood dat leven geeft' (6:35), 'de weg, de waarheid en het leven' (14:6). Daarom wordt wel gezegd: 'Jezus is geestelijk gestoord óf Hij is echt God zelf. Een 3e mogelijkheid is er niet, bijv.: 'Hij is een groot wijsheidsleraar'. Wat vind jij hiervan?

3 Jezus' gelijkenissen

3.1 Zes gelijkenissen

- a De zaaier en het zaad: Als Gods Woord wordt uitgedragen, heeft dat, ondanks alle mislukkingen, uitwerking op de mensen (Matteüs 13:3-9,18-23).
- b Het onkruid tussen de tarwe: God laat toe dat hier een samenleving is van gelovigen en ongelovigen, maar aan het einde v. de geschiedenis maakt Hij scheiding tussen hen (13:24-30,36-43).
- c De barmhartige Samaritaan: Belangrijk is niet te theoretiseren over de vraag wie je naaste is, maar zelf een naaste te zijn voor wie dat nodig heeft (Lucas 10:30-37).
- d Het verloren schaap: Als iemand die afgedwaald is zich weer omkeert naar God, is daarover in de hemel grote vreugde (Lucas 15:3-7).
- e De verloren zoon: Als een afgedwaalde zich weer omkeert naar God, wordt hij door God met open armen ontvangen; dan moeten ook wij zo iemand royaal ontvangen (Lucas 15:11-32).
- f De wijze en dwaze bruidsmeisjes: Omdat het onbekend is wanneer Jezus terugkomt, moeten we er steeds op voorbereid zijn Hem te ontmoeten (Matteüs 25:1-13).

3.2 De bedoeling van de gelijkenissen (Matteüs 13:10-17)

- a Jezus ging in gelijkenissen spreken om zijn boodschap:
 - voor sommigen duidelijker te maken, dus om hun de geheimen v.het koninkrijk te onthullen.
 - voor anderen moeilijker te maken.
- b Jezus' boodschap van Gods koninkrijk werd dankzij zijn gelijkenissen duidelijker voor wie gelóófd in Jezus als de koning van het koninkrijk:
 - Zij stonden open voor de betekenis van de gelijkenissen.
 - Zij wilden moeite doen om na te denken over de onverwachte wendingen in de gelijkenissen.

- Opdracht-3:**
- a Hoe moeten we omgaan met mensen die in de fout gaan? (zie gelijkenis-b en wat Paulus hierover zegt, Romeinen 13:3-4 en 1 Korintiërs 5 :9-13)
 - b Betekent gelijkenis-f dat je elk moment bereid moet zijn om te sterven?

4 Jezus' wonderen

4.1 Vijf natuurwonderen

- a Op een bruiloft in Kana 600 liter water uit 6 vaten in wijn veranderd.
- b Tweemaal een onverwachte, grote visvangst.
- c Een hevige storm gestild.
- d Tweemaal een menigte royaal van eten voorzien.
- e Op water gewandeld, waarbij Petrus mocht meedoen.

Deze wonderen geven aan dat Jezus' reddingswerk zich niet beperkt tot de mens maar zich uitstrekt tot héél het geschapene, want Hij wil bereiken:

- Dat de vernietigende krachten in de wereld worden uitgeschakeld, en zo:
- Dat het geschapene weer volledig dienstbaar is aan het welzijn van de mens en de eer van God.

4.2 Vijf soorten genezingswonderen

- a Verlamden weer laten lopen.
- b Mensen bevrijd die door demonen bezeten waren.
- c Blinden weer ziende gemaakt (bijvoorbeeld Bartimeüs).
- d Doven weer laten horen en stommen weer laten spreken.
- e Lijders aan huidvraat genezen.

4.3 Drie personen door Jezus weer levend gemaakt

- a Een jongen uit Naïn, het enige kind van een weduwe (Lucas 7:11-15).
- b De 12-jarige dochter van Jairus uit Kafarnaüm (Lucas 8:49-56).
- c Lazarus uit Betanië bij Jeruzalem, vriend van Jezus en al 4 dagen in z'n graf (Joh.11:32-44).

4.4 De betekenis van de wonderen

- a Door zijn wonderen maakte Jezus duidelijk:
 - Dat Hij macht heeft over alles en de meerdere is van Satan.
 - Dat Hij dood en verderf uit de wereld wil verwijderen (vergelijk Openbaring 21:1-5).
- b Jezus' wonderen heten ook 'tekenen' omdat ze naar iets anders verwijzen:
 - Daarmee bekrachtigde Hij zijn goddelijk gezag (Johannes 2:11; 5:36; Handelingen 2:22).
 - Daarmee bewees Hij dat zijn boodschap betrouwbaar was, want Hij gaf een voorproef van de nieuwe aarde (bijvoorbeeld: die 600 liter wijn in Kana was een voorproef en garantie van de overvloed en vreugde die Jezus gaat geven op de nieuwe aarde; vergelijk Amos 9:11,13).
- c - Jezus' wonderen hadden deze betekenis alleen voor wie vooraf al geloofden, dus die Jezus als de Christus erkenden en zijn boodschap aanvaardden.
 - Jezus' wonderen konden niét bewerken dat zijn ongelovige toehoorders tot geloof kwamen: die waren wel enthousiast over de wonderen die ze zagen, maar voor zijn boodschap sloten ze zich af (Johannes 6:41,52,60,66 na 6:2,14; 11:45-53 na 11:39-44).

- Opdracht-4:**
- a Waarom bestráfte Jezus de koorts en de wind? (Luc.4:39; 8:24; verg. Luc.13:11,16)
 - b In de gelijkenis over de arme Lazarus maakt Jezus duidelijk waardoor wij het meest in ons geloof gesterkt worden, zie Lucas 16:27-31. Wat zegt Hij daar dan over?
 - c Jezus beloofde zijn apostelen dat ook zij wonderen zouden gaan verrichten (Marcus 16:17-20). Geldt die belofte voor de kerk van alle tijden? (verg. Hebreëen 2:2-4).

IV Van Jezus' lijden tot zijn vertrek

- Opdracht-1:** a Waarom bereed Jezus bij zijn intocht in Jeruzalem geen (strijd)paard maar een ezel?
b Matteüs 21:2 maakt ook melding van een móederdier. Dat hangt samen met Jezus' inzicht in diergedrag, want welk risico loopt een berijder als z'n ezel in paniek raakt?

1 Getsemane; gevangenneming; voor de joodse leiders

1.1 Getsemane

- a Driemaal vroeg Jezus God de beker aan Hem voorbij te laten gaan (= Hem dat lijden te besparen); tegelijk erkende Hij: Gods wil moest gebeuren (dus: Hij zou zich richten naar het plan dat God al in het OT had bekendgemaakt, nml. dat de Christus redding zou brengen door te lijden).
b Zo werd Jezus door Satan en God op de proef gesteld:
- Satan probeerde te bereiken dat Jezus zou terugdeinzen voor het komende lijden en zo ontrouw zou worden aan Gods opdracht (vergelijk Lucas 22:53c).
- God wilde vaststellen dat Jezus bereid was zich gewillig op te offeren en dus werkelijk geschikt was voor zijn taak (vergelijk Hebreeën 5:7-8).

1.2 Gevangenneming

- a Het was Jezus' vrijwillige keuze om zich te laten grijpen. Dat bleek hieruit dat Hij de eerste poging liet mislukken doordat de soldaten door zijn macht op de grond vielen (Johannes 18:4-6).
b Die vrijdag stond Jezus dus niet als een weerloos slachtoffer tegenover zijn vijanden, maar als de meerdere van hen: Hij gebruikte hun wandaden om Gods plan met Hem uit te voeren.
c Dat Jezus zijn lijden en sterven welbewust tegemoet ging, blijkt al uit het feit dat Hij die van tevoren heeft aangekondigd als iets dat moest/zou gebeuren (Mat.16:21; 17:22-23; 20:17-19).

1.3 Jezus' proces voor het sanhedrin

- a Eerst werd Jezus ondervraagd door Annas, de ex-hogepriester, in afwachting van het proces; daarna door Kajafas, de fungerende hogepriester en voorzitter van het sanhedrin.
b Voor het sanhedrin traden getuigen op van uitspraken die Jezus jaren terug had gedaan bij de eerste tempelreiniging (vermeld in Johannes 2:13-22) maar zij spraken elkaar tegen.
c Ten slotte stelde Kajafas Jezus de vraag of Hij de Christus was, de Zoon van de levende God.
d Jezus beaamde dit (verder had Hij gezwegen) en sprak over zijn toekomst, namelijk dat Hij aan Gods rechterhand zou plaatsnemen en als rechter terugkomen (= Hij was Gods eigen Zoon).
e Omdat Jezus zich zo op één lijn stelde met God werd Hij ter dood veroordeeld wegens godslastering - een beschuldiging die ze vaker hadden geuit (Johannes 5:16-18; 8:56-59; 10:30-39).
f Toen stuurde het sanhedrin Jezus naar Pilatus:
- Volgens hun godsdienstige opvatting mochten zij op een feestdag geen doodvonnis voltrekken; daarom wilden ze Pilatus zover brengen dat hij dat voor hen deed.
- Ze kwamen met de politieke beschuldiging dat Jezus zich de Christus noemde, dus koning, waarom Hij beschouwd moest worden als opstandeling tegen de Romeinen.

- Opdracht-2:** In Getsemane en daarna heeft Jezus de volle intensiteit ondergaan van Gods toorn over onze overtredingen. Maar uiteindelijk heeft Hij zijn héle leven lijden ondervonden. Aan welke feiten moeten we dan denken?

2 Jezus voor Pilatus

2.1 Het begin van het eerste proces

- a Pilatus verhoorde Jezus, waarna hij Jezus onschuldig verklaarde.
b Het sanhedrin vertelde toen dat Jezus het volk al in Galilea oproerig had gemaakt.
c Pilatus stuurde het sanhedrin met Jezus daarom naar Herodes, die vanwege z'n bijgelovige angst voor Jezus én z'n nieuwsgierigheid blij was Hem te zien.
d Toen ze waren teruggekeerd verklaarde Pilatus dat Herodes en hij Jezus onschuldig achtten; hij zou Hem vrijlaten, maar Hem eerst (om hun tegemoet te komen) laten geselen.

2.2 Doorkruising van Jezus' proces

- a - Er verschenen Judese burgers die gebruik wilden maken van het recht dat ze op het pesachfeest mochten bepalen welke gevangene de stadhouder zou vrijlaten.
- Ze kozen voor Barabbas, die had meegedaan aan een oproer waarbij iemand vermoord was.
b Pilatus maakte hiervan gebruik door hun te vragen of ze niet liever Jezus vrij wilden hebben.
c Doordat Pilatus afgeleid werd door een bericht van z'n vrouw kon het sanhedrin de Judeeërs onder druk zetten, die toen riepen dat Barabbas vrij moest en dat Jezus moest worden gekruisigd.
d Pilatus zei toen z'n uitspraak te handhaven, dus dat Jezus, na geseling, vrijgelaten zou worden.

2.3 De afloop van het eerste proces

- a Na de geseling werd Jezus bespot door de soldaten, die Hem een purperen mantel omdeden, een kroon van doornakken opzetten en voor Hem als 'zegevierende' koning neerknielden.
b Daarna liet Pilatus Jezus aan de Joden zien, met de woorden: 'Hier is Hij, de mens,' (Latijn: Ecce homo) = 'Kijk maar, de straf is voltrokken, waarom ik Hem nu vrijlaat.'
c De Joden schreeuwden toen dat Jezus toch gekruisigd moest worden want Hij had zich uitgegeven voor Gods Zoon (waarom Hij door het sanhedrin was veroordeeld); dit maakte Pilatus bang want hij besefte dat hun haat diep zat omdat Jezus de kern van hun geloof had aangetast.

- Opdracht-3:** a Tijdens zijn processen was Jezus onschuldig én schuldig. Hoe zit dat?
b Het wispelturige van de volksgunst wordt wel zo aangegeven: 'Vandaag hosanna, morgen kruisig hem'. Dit klopt niet want welke 2 groepen mensen riepen die leuzen?

2.4 Het tweede proces

- a Pilatus verhoorde Jezus nog eens en verklaarde Hem op grond daarvan weer onschuldig.
- b De Joodse leiders dreigden toen: Pilatus verspeelde de gunst van de keizer (en daarmee z'n carrière en misschien zelfs z'n leven) als hij iemand losliet die in feite een opstandeling was.
- c Pilatus liet een schaal met water halen, waste z'n handen met de woorden dat hij onschuldig was aan Jezus' dood; de Joden zeiden toen: 'Zijn bloed kome over ons en onze kinderen.'
- d Pilatus bevestigde de aanklacht met de woorden: 'Hier is Hij, uw koning', waarna hij Jezus veroordeelde tot de kruisiging en naar Golgota, de executieplaats, liet brengen.

2.5 De joodse verantwoordelijkheid (zie C. van der Leest, Omgaan met lijden, 2009, p.75-91)

- a Vaak is beweerd: alle joden van alle tijden zijn schuldig aan Jezus' dood. De Bijbel zegt: alleen de toenmalige joden uit Jeruzalem en Judea en dan vooral hun leiders, want alleen zij: waren bij Pilatus, hun stadhouder, en zijn op hun wandaad aangesproken (Hand.3:13-15; 13:27-28).
- b Uiteindelijk zijn vooral wijzelf schuldig, want om onze ontrouw aan God móest Jezus lijden.
- c - Rond 70 zijn deze Judese Joden en/of hun kinderen het slachtoffer geworden van bloedige onderlinge twisten en van de Romeinse verwoesting van hun stad.
- Dit omdat ze Jezus als de Christus bléven afwijzen ondanks de getuigenverklaringen van de apostelen (Mat.23:37-24:2; verg. Hand.3:17,19), met als gevolg: opstand tegen Romeinen.

- Opdracht-4:**
- a De uitspraak: 'Zijn bloed kome over ons...' is vaak door christenen gebruikt als een rechtvaardiging van hun vervolging van Joden. Waarom is dat pertinent onjuist?
 - b Sinds 70 hebben de joden veel ellende meegemaakt. Sommige christenen zeggen: 'Eigen schuld, want ze bléven Christus afwijzen!' Wat vind je van deze benadering?

3 Jezus' kruisiging

3.1 Betekenis van Jezus' kruisiging

- a Een gekruisigde hing a.h.w. in tussen hemel en aarde. Zo iemand was verbannen uit de gemeenschap met God en mensen; op hem rustte Gods vloek (Deuteronomium 21:22-23).
- b Jezus' kruisiging maakt ons dan ook duidelijk dat Jezus Gods vloek die op ons rustte heeft overgenomen; wie in Jezus gelooft kan dan ook zeker zijn van Gods gunst (Galaten 3:13-14).

3.2 Jezus' uitspraken aan het kruis

- a 1 Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen.
2 Ik verzeker je: nog vandaag zul je met mij in het paradijs zijn.
3 (Tegen Maria) Dat is uw zoon; (tegen Johannes) Dat is je moeder.
4 Eli, Eli, lema sabachtani? Dat wil zeggen: Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?
5 Ik heb dorst. 6 Het is volbracht. 7 Vader, in uw handen leg ik mijn geest.
- b - Van 12-3 uur was het donker = Jezus onderging de volle intensiteit van Gods toorn.
- Toen deed Jezus zijn 4^e uitspraak - niet als uiting van vertwijfeling (want Hij wist waarom God Hem verlaten had), maar als een beroep op God Hem weer gunstig gezind te zijn.
- c - Jezus' sterven was een actieve daad van Hem want Hij wist dat de taak voltooid was waarvoor God Hem het menselijk leven had gegeven (vergelijk Johannes 10:17-18).
- Daarom deed Hij de uitspraken 5-7, bóóg Hij zijn hoofd en gáf (overhandigde) Hij de geest.

- Opdracht-5:**
- a N.a.v. de 2^e uitspraak: 'Dat is toch het mooiste: jarenlang je eigen zin doen en dan vlak voor je dood nog even bekeerd en gered worden.' Wat valt hiervan te zeggen?
 - b Waarom heeft Jezus aan het begin drinken geweigerd en vroeg Hij er later om?

3.3 De drie gebeurtenissen na Jezus' sterven

- a Het voorhangsel (gordijn) in de tempel scheurde van boven tot onderen in tweeën =
- De tempel, Gods woning op aarde, stond voor alle gelovigen open en kon dus verdwijnen.
- Ook de hemel zelf is voortaan vrij toegankelijk voor de gelovigen zodat ze zich in hun gebed vol vertrouwen tot God kunnen richten (Hebreeën 10:19-22).
- b Er volgde een aardbeving waarbij rotsen spleten =
- Er vond een voorproef plaats van de dag dat hemel en aarde beven en zo omgevormd worden tot een nieuwe wereld die onwankelbaar is (Hebreeën 12:26b-27), en dus:
- Gods vervloeking van de wereld om de menselijke ontrouw wordt eens ongedaan gemaakt.
- c Vele doden werden levend en na Jezus' levendwording lieten zij zich in Jeruzalem zien =
- Jezus heeft afgerekend met de heerser over de dood, de duivel (Hebr.2:14) en zal uiteindelijk ook de dood zelf overwinnen (1 Korintiërs 15:26), en dus kunnen wij er zeker van zijn:
- De dood (onze vijand!) moet meewerken aan onze redding en wordt eens uitgebannen.

4 Jezus' levendwording en vertrek

4.1 Jezus' levendwording: Daardoor kan Hij ons te laten delen in wat Hij voor ons bereikt heeft:

- a Hij kan ons nu door zijn Geest geloof geven, zodat we vergeving en eeuwig leven krijgen.
- b Hij kan ons nu door zijn Geest omvormen, zodat we een nieuw leven leiden, gericht op God.
- c Hij kan ons later door zijn Geest uit ons graf laten opstaan, zodat we glorieus gaan leven.

4.2 Jezus' vertrek

- a Toen Jezus naar boven steeg, schoof een wolk onder Hem: een teken dat Hij op dat moment door God in de hemel werd gehaald (de wolk verborg Gods glorie, Ex.40:34-35; 1Kon.8:10-11).
- b Door zijn vertrek verdreef Hij Satan uit de hemel en nam Hij plaats naast God;daardoor kan Hij: namens God de wereld besturen; ons geven wat we nodig hebben; werken aan de toekomst.

- Opdracht-6:**
- a 'Niet de levendwording is belangrijk maar of Hij voor jóu leeft.' Wat vind je daarvan?
 - b Soms wordt de hemel achter de sterren gelokaliseerd. Wat maakt 4.2a duidelijk?

V Van Jeruzalem tot Rome

1 Jeruzalem

1.1 Pinksteren

- a Tien dagen na zijn vertrek naar de hemel = 50 dagen na pasen stuurde Christus op de pinksterdag vanuit de hemel de Heilige Geest naar zijn volgelingen.
- b Ook al in de tijd van het Oude Testament was de Heilige Geest werkzaam onder de gelovigen. Maar vanaf het pinksterfeest in Jeruzalem was niéuw aan het werk van de Geest:
 - Hij is nu veel overvloediger gegeven, als een regenbui uitgegoten (verg. Jesaja 44:3).
 - Hij werkt nu als Christus' Geest en zorgt ervoor dat mensen in Christus gaan geloven.
- c De komst van Christus' Geest ging met bijzondere verschijnselen gepaard om zo de komst en de betekenis van de Geest voor iedereen in Jeruzalem hoorbaar en zichtbaar te maken.
 - Een geluid als van een hevige windvlaag:
zoals de wind ongrijpbaar en onstuitbaar z'n gang gaat, zo werkt de Geest op een ondoorgrondelijke en onweerstaanbare manier in op ons innerlijk (Johannes 3:8).
 - Een soort vlammen die zich als vuurtongen verspreidden:
zoals vuur loutert en verwarmt, zo heeft de Geest een zuiverende en bezielende uitwerking op ons innerlijk (vergelijk Matteüs 3:11b-12 en 1Tessalonicenzen 5:19).
 - Het spreken in (voor de apostelen) vreemde talen, waardoor de Joodse pelgrims (uit landen rond de Middellandse Zee) zich hoorden toespreken in hun moedertaal:
daarmee gaf God aan dat het geloof in Christus eenheid sticht, ondanks verschillen in taal en cultuur (dit pinksterwonder was een tegenhanger van de spraakverwarring in Babel, Gen.11).
- d Het belangrijkste op de pinksterdag was dat Petrus, die eerst zo bang en vol onbegrip was, een toespraak hield waarin hij uitleg gaf van het OT. Hij gaf aan dat de komst van de Geest bewees:
 - Dat Christus leeft en als koning heerst in de hemel.
 - Dat Christus zich vanuit de hemel op aarde gelden laat.

Daarom is de beste naam voor Lucas' 2^e boek: 'Handelingen van Christus en zijn Geest'.

- Opdracht-1:**
- a Waarom heeft Christus zijn Geest uitgerekend op het pinksterfeest gestuurd? (ook inzamelings- of wekenfeest genoemd, Exodus 23:16b; 34:22b; Deut.16:9-12)
 - b Kun jij voorbeelden noemen dat Christus' Geest in jouw leven werkzaam is?
 - c Kun jij voorbeelden noemen dat Christus zich met zijn bestuur op aarde laat gelden?

1.2 Na pinksteren

- a In de vroege christelijke kerk was Christus' Geest op een bijzondere manier actief:
 - Hij werkte in op het geheugen en het begrip van de apostelen zodat ze hun taak als oor- en ooggetuige van Christus afdoende konden verrichten (zie Johannes 16:12-14).
 - Hij verleende speciale gaven zoals in vreemde talen spreken en mensen genezen.
- b Deze speciale gaven waren tekenen: ze richtten de aandacht op Christus, want:
 - Zo liet Hij merken dat Hij als levende Heer betrokken was bij het werk van de apostelen.
 - Zo bewees Hij dat de boodschap van de apostelen betrouwbaar was, namelijk dat Christus de zonde met haar gevolgen zou wegnemen.
- c Die gaven waren een steun in de rug:
 - Voor de apostelen, want die moesten het fundament leggen voor de christelijke kerk.
 - Voor de gelovigen van toen, want die moesten de overstap maken naar een nieuwe fase van de kerkgeschiedenis.
- d Twee kerkleden, Ananias en Saffira, misdroegen zich, nml. toen ze van een verkocht stuk land een deel van de opbrengst ter beschikking van de armen stelden. Petrus nam hun kwalijk:
 - Niet dat ze maar een déél afstonden, want ze mochten vrij over hun bezit beschikken.
 - Maar dat ze deden alsof ze de héle opbrengst afstonden, waarmee ze God bedrogen.
 - Meteen na Petrus' kritiek stierven ze; zo maakte God eens en voor al duidelijk: Hij neemt ontrouw aan Hem hoog op; we moeten dus goed weten hoe we ons in Christus' kerk opstellen.
- e De eerste christelijke martelaar was Stefanus: hij werd om zijn christelijke uitspraken ter dood veroordeeld en is toen buiten Jeruzalem gestenigd.
 - De daders vertrouwden hun mantel toe aan een jonge rabbi, Saulus/Paulus uit Tarsus.
 - Stefanus werd door Christus bemoedigd doordat hij aan het einde van z'n proces de hemel geopend zag en Christus aan Gods rechterhand zag staan (Handelingen 7:55).
- f Deze opstelling van het sanhedrin tegenover de apostelen en Stefanus was bijzonder erg:
 - Ze verspeelden daarmee de laatste kans die Christus hun bood om Hem alsnog te erkennen.
 - Ze riepen daarmee Gods toorn over zich op, die rond 70 tot een uitbarsting is gekomen.

- Opdracht-2:**
- a Toen de apostelen voor de 2^e keer voor het sanhedrin geleid waren, stelde Gamaliël voor hen te laten worden, met als argument: óf hun beweging was een mensenzaak en zou dan verlopen, óf die was Gods zaak en was dan niet te vernietigen (Handelingen 5:35-39). Gamaliëls advies om niks te doen wordt soms heel slim/wijs genoemd en soms heel verkeerd. Wat vind jij ervan?
 - b De kerk heeft als taak aan grensbewaking te doen door tucht toe te passen en dus kerkleden aan te spreken op onbijbelse opvattingen en gedragingen. Als je tucht toe-past, moet je een balans zoeken tussen: enerzijds geduldig-zijn en anderzijds appellerend zijn. Leg dat enerzijds-anderzijds eens uit.
 - c Waarom zou Stefanus Jezus niet naast God hebben zien zitten maar zien stáán?

2 Buiten Jeruzalem

2.1 Christus' opdracht

- Voordat Hij naar de hemel vertrok gaf Christus zijn leerlingen de opdracht dat ze van Hem moesten getuigen in Jeruzalem, Judea, Samaria, tot aan de uiteinden van de aarde (Hand.1:8).
- Christus heeft er zelf voor gezorgd dat die opdracht is uitgevoerd doordat Hij zijn leerlingen telkens over de drempel heen hielp om naar een nieuwe doelgroep te gaan.
- Zo werd na Stefanus' dood de Jeruzalemse gemeente door het sanhedrin vervolgd; de gevluchte leden verspreidden zich, waardoor zij het grote nieuws ver buiten Jeruzalem bekendmaakten.

2.2 Filippus

- Hij had contact met een eunuch, een hoge ambtenaar van de Ethiopische koningin, belast met het beheer van haar schatkist, die op de terugweg was van een pelgrimstocht naar Jeruzalem.
- Filippus hoorde hem in z'n reiswagen uit Jesaja 53 lezen over Christus' plaatsvervangend lijden; hij gaf de eunuch uitleg en doopte hem.

Opdracht-3: Ondanks Filippus' vertrek vervolgde de eunuch z'n weg vol vreugde. Dit was alleen al begrijpelijk gezien Deuteronomium 23:2 en Jesaja 56:3b-5. Leg dat eens uit.

2.3 Paulus

- Hij ging naar Damascus om daar, net als in Jeruzalem, Joodse christenen gevangen te nemen; hij ontmoette toen Christus die hem in Damascus via Ananias opdroeg van Hem te getuigen.
- Na op verschillende plaatsen gewerkt te hebben werd hij door Barnabas opgehaald om in Antiochië in Syrië te gaan meehelpen met het werk onder de heidenen daar.

2.4 Petrus

- In Joppe kreeg Petrus een visioen: hij zag hoe een kleed uit de hemel werd neergelaten waarin zich reine en onreine dieren bevonden; 3x kreeg hij de opdracht te slachten en te eten, met als verklaring: 'Wat God rein heeft verklaard, zul jij niet als verwerpelijk beschouwen.' Zo maakte God Petrus duidelijk dat er geen scheidsmuur meer bestond tussen Joden en niet-Joden.
- Toen meldden zich bij hem dienaren van Cornelius, Romeins hoofdman uit Caesarea, die hem uitnodigden mee te komen; onderricht door het visioen ging Petrus zonder aarzelen mee.
- Luisterend naar Petrus ontvingen de aanwezigen de Geest want ze spraken in talen; hieruit leidde Petrus af dat zij gedoopt konden worden, al waren ze geen besneden Joden.

Opdracht-4: In die tijd had de christelijke kerk soms last van Judaïsten = christenen van Joodse afkomst die vonden dat ook voor christenen van heidense afkomst de besnijdenis náást Christus' werk onmisbaar was voor hun redding. Ook wij denken soms dat náást Christus' werk nog meer nodig is voor onze redding. Kun je voorbeelden bedenken?

3 Paulus' zendingsreizen en gevangenschap

3.0 Tijdens z'n reizen kon Paulus in korte tijd in vele landen gemeentes stichten, mede omdat overal in het Romeinse rijk Joden woonden met hun synagogen (de zgn. diaspora = verstrooiing); daardoor:
a Hadden sommige heidenen zich bij het Jodendom aangesloten (Jodengenoten of proselieten).
b Waren andere heidenen met belangstelling bij het Jodendom betrokken (vereerders van God).

3.1 Paulus' eerste reis (Handelingen 13-14)

- Op Cyprus sprak hij tot de landvoogd, Sergius Paulus; daarna bezochten ze Antiochië in Pisidië.
- In Lystra genas Paulus een verlamde; de bewoners meenden dat Paulus en z'n reisgenoot Barnabas mensgeworden goden waren en wilden daarom aan hen offeren.

3.2 Paulus' tweede reis (Handelingen 15:36-18:22)

- Hij besloot van Klein-Azië over te steken naar Macedonië (= Europa), doordat hij in een nachtelijk visioen een Macedoniër zag die hem smeekte over te steken en hulp te geven.
- In Filippi had hij contact met Lydia de purperverkoopster en kwam hij in de gevangenis terecht, waarvan de cipier na een aardbeving tot geloof kwam en gedoopt werd.
- In Athene sprak Paulus tot de filosofen, die hun belangstelling voor zijn boodschap verloren toen hij melding maakte van de opstanding; daarna werkte hij 1½ jaar in Korinte.

3.3 Paulus' derde reis (Handelingen 18:23-21:14)

- In Efeze werd hij tegengewerkt door Demetrius, een zilversmid die Artemis-tempeltjes maakte.
- In Troas maakte hij Eutychus weer levend nadat die tijdens een samenkomst was doodgefallen.
- In Milete spoorde hij de oudsten van Efeze aan trouw te zijn en op te passen voor 'wolven'.

Opdracht-5: a Hoe bleek in Paulus' tijd Gods trouw aan zijn verbond met de Joden? (Rom.11:1-5)
b Naar preken moeten we open én kritisch luisteren. Wat betekent dat? (Hand.17:11)

3.4 Paulus' gevangenschap (Handelingen 21:15-28:31)

- In Jeruzalem werd hij door vijandige Joden mishandeld, maar ontzet en gevangen door het Romeinse garnizoen; hij werd naar Caesarea overgebracht, waar hij twee jaar gevangen zat.
- Daar kon hij over Christus vertellen aan stadhouder Felix, in aanwezigheid van z'n Joodse aanklagers uit Jeruzalem; later ook aan diens opvolger Festus, waarbij hij zich op de keizer beriep.
- Na een zeereis bleef hij 2 jaar in Rome onder huisarrest; in 28:31 staat dan: hij 'onderrichtte vrijmoedig over de Heer Jezus Christus, zonder dat hem iets in de weg werd gelegd' (28:31).

3.5 Bekende hoofdstukken uit Romeinen en 1 Korintiërs

Rom.8b:	Het tegenwoordige lijden.	Rom.8c:	Gods liefde door Christus.
Rom.9-11:	De positie van Israël.	1Kor.7:	De ongehuwde staat.
1Kor.13:	Loflied op de liefde.	1Kor.15:	De opstanding van Christus én ons.

Opdracht-6: a Paulus' brieven zijn plm.1950 jaar oud en toch hebben ze waarde voor ons. Waarom?
b We verlangen soms weinig naar de komst van de nieuwe aarde. In welk opzicht is dat terecht? In welke opzicht is dat kwalijk?